

Závěrečné stanovisko

s návrhem opatření k nápravě ve věci pana Z. H.

A - Závěry šetření

Šetřením postupu státní správy Okresního soudu v Uherském Hradišti (dále také „okresní soud“) při vyřízení stížnosti na posouzení žádosti podle § 244a kancelářského řádu¹ jsem dospěl k následujícím obecným závěrům prezentovaným ve zprávě o šetření ze dne 11. června 2014:

I. Žádost o vylustrování věcí k osobě nebo na osobu dle § 244a kancelářského řádu je žádostí podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

II. Kancelářský řád jako instrukce Ministerstva spravedlnosti nemůže stanovit další náležitosti žádosti o informace nad rámec zákona o svobodném přístupu k informacím, např. vyžadovat zaručený elektronický podpis u elektronicky podané žádosti.

III. Poskytnutí informace podle § 244a kancelářského řádu nemůže být zpoplatněno dle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, nýbrž pouze v souladu s podmínkami stanovenými zákonem o svobodném přístupu k informacím.

Konstatoval jsem, že orgány státní správy okresního soudu se dopustily následujících pochybení:

- **nevyřídily žádost stěžovatele dle zákona o svobodném přístupu k informacím,**
- **neoprávněně požadovaly za poskytnutí informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím uhrazení soudního poplatku podle položky 28 sazebníku soudních poplatků zákona o soudních poplatcích.**

Zprávu o šetření jsem zaslal předsedkyni okresního soudu Mgr. Haně Kurfiřtové i tehdejší ministryni spravedlnosti prof. JUD. Heleně Válkové, CSc., aby se vyjádřily ke zjištěným pochybením a informovaly mě o přijatých opatřeních k nápravě. Ministryni spravedlnosti jsem dále požádal, aby blíže vysvětlila důvody zavedení zvláštního režimu pro žádosti o lustraci věcí k osobě nebo na osobu dle § 244a kancelářského řádu a aby s ohledem na zjištěný rozpor požadavku

¹ Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

na zaručený elektronický podpis u žádostí o informace podaných elektronicky se zákonem o svobodném přístupu k informacím zvažila zesouladení podmínek stanovených v kancelářském řádu s tímto zákonem a dále o vysvětlení účelu § 244a odst. 1 poslední věty kancelářského řádu.²

Jelikož se vyřízení žádosti dle § 244a kancelářského řádu může dotýkat osobních údajů třetích osob, požádal jsem o stanovisko rovněž Úřad pro ochranu osobních údajů.

B - Vyjádření úřadů

B.1 Vyjádření státní správy Okresního soudu v Uherském Hradišti

Ředitel správy okresního soudu Ing. Vratislav Janča v dopisu ze dne 16. července 2014, sp. zn. 194/2014, uvedl, že žádost stěžovatele byla posouzena jako **žádost o úkon prováděný soudem**, resp. správou soudu, ve smyslu § 1 písm. b) zákona o soudních poplatcích. Je přesvědčen, že k tomuto soud opravňuje § 2 odst. 3 zákona o svobodném přístupu k informacím. Domnívá se, že přístup Ministerstva spravedlnosti (dále také „ministerstvo“), které podpořilo moje závěry, nepřispívá ke sjednocování právního názoru, a ani posilování důvěry občanů vůči veřejné správě. Znovu poukazuje na možné výklady § 244a kancelářského řádu, tedy i jeho přiřaditelnost pod výše uvedené ustanovení zákona o soudních poplatcích. Zdůraznil, že soud žádost stěžovatele posoudil rovněž s ohledem na její zdůvodnění – jako **výzvu ke spolupráci na usvědčování v trestních věcech**. Proto žádost posoudil jako návrh na provedení úkonu – **vylustrování věcí vedených k osobě**, což je, podle jeho názoru, v souladu s § 244a kancelářského řádu, resp. § 42 odst. 3 občanského soudního řádu.

B.2 Vyjádření Ministerstva spravedlnosti

Tehdejší ministryně spravedlnosti prof. JUD. Helena Válková, CSc., ve vyjádření ze dne 14. července 2014, čj. MSP-474/2014-OT-OSV/3, uvedla, že se plně ztotožňuje s mým konstatováním, že žádost o vylustrování věcí k osobě nebo na osobu podle § 244a kancelářského řádu je žádostí podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Dodala však, že **je plně v kompetenci příslušného soudu, aby posoudil, jakou povahu má konkrétní žádost** doručená soudu (zda jde o žádost podle zákona o svobodném přístupu k informacím, žádost o vystavení úředního vysvědčení o skutečnostech známých ze soudních spisů, případně o jinou žádost podle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů).

Rovněž nerozporovala, že interní instrukce nemůže ukládat subjektům povinnosti nad rámec zákona.

Výhrady měla k mému závěru, že: „[p]oskytnutí informace podle § 244a kancelářského řádu nemůže být zpoplatněno dle zákona o soudních poplatcích,

² Ustanovení § 244a odst. 1 poslední věty kancelářského řádu: „[z]ástupce účastníka musí být pro tuto lustraci výslovně zmocněn nebo mít od účastníka udělenou procesní (generální) plnou moc evidovanou podle § 255a.“

nýbrž pouze v souladu s podmínkami stanovenými zákonem o svobodném přístupu k informacím.“ Ačkoliv ministryně spravedlnosti vykládá § 244a kancelářského řádu jako žádost podle zákona o svobodném přístupu k informacím, připustila, že text příslušného ustanovení není jednoznačný. Podle názoru ministryně spravedlnosti předmětné ustanovení proto **připouští odlišný výklad**, tedy i takový, že může zahrnovat rovněž žádosti o vystavení úředního vysvědčení o skutečnostech známých ze soudních spisů, event. i jiné žádosti dle správního řádu.

Jako opatření k nápravě proto navrhla při **novelizaci kancelářského řádu** změnit ustanovení tak, aby z něj bylo jednoznačně patrné, že se vztahuje pouze na žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím (zároveň budou vypuštěny části textu, které neodpovídají tomuto zákonu).

Dále ministryně spravedlnosti kladla důraz na to, že § 244a kancelářského řádu nezakládá nový druh žádosti, vždy jde o žádost dle příslušného zákona. Kancelářský řád pouze metodicky upravuje podmínky vedení spisové služby soudů a dalších činností s tím spojených.

B.3 Vyjádření Úřadu pro ochranu osobních údajů

Náměstkyně sekce dozorových činností Úřadu pro ochranu osobních údajů JUDr. Alena Kučerová v dopisu ze dne 2. července 2014, čj. UOOU-06374/14-2, uvedla, že souhlasí s mým závěrem, že informace o tom, že konkrétní fyzická osoba byla či je účastníkem soudního řízení, je nutné **podřadit pod pojem osobní údaj** § 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o ochraně osobních údajů“). Zdůraznila, že soud jako povinný subjekt dle zákona o svobodném přístupu k informacím je povinen při posuzování žádosti o soupis soudních řízení, ve kterých třetí osoba vystupuje nebo vystupovala jako účastník, **zohlednit i právní úpravu ochrany osobních údajů** (na základě § 8a zákona o ochraně osobních údajů).

Uvedla, že informace může soud zpracovávat pouze na základě **právního titulu** uvedeného v § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů. Podle jejího názoru připadají v úvahu pouze tituly uvedené v § 5 odst. 2 písm. d) a e)³ zákona o ochraně osobních údajů. První důvod se týká informací již oprávněně zveřejněných (např. o nadcházejících jednáních soudu), v takovém případě je možné informace poskytnout i individuálnímu žadateli. Druhý titul slouží pro zpracování osobních údajů nezbytných pro ochranu práv správce nebo příjemce údajů či další dotčené osoby. Dále konstatovala, že: „[o]becně lze uvažovat o tom, že v případě, kdy žadatel o informace doloží relevantní důvod, mu budou soudem po zvážení všech okolností osobní údaje účastníka řízení v nezbytném rozsahu zpřístupněny.“ Připomněla však, že oba tituly pro poskytnutí informace jsou **limitovány**, správce vždy musí respektovat právo na ochranu soukromého a osobního života dotčeného subjektu.

Z § 244a kancelářského řádu náměstkyně sekce dozorových činností vyrozuměla, že soudy by měly v zásadě poskytovat informace o řízeních, jichž je určitá osoba účastníkem. Upozornila dále na instrukci ministerstva ze dne 24. července 2009, čj. 13/2008-SOSV-SP, dotýkající se ochrany osobních údajů,

³ Titul upravený v § 5 odst. 2 písm. f) nepřipadá v úvahu, jelikož dopadá pouze na zpracování údajů veřejně činné osoby či zaměstnance povinného subjektu (ne na účastníka řízení).

jež stanoví, že při vyřizování žádostí o informace soud posoudí, zda jde i o „chráněné“ osobní údaje, a pokud dojde k závěru, že ano, soud by je podle této instrukce neměl poskytnout. Souhlasila s mým názorem, že metodické vedení soudů v této oblasti je nedostačující, a dodala, že dokonce prakticky neexistuje.

Náměstkyně sekce dozorových činností se domnívá, že: **„poskytnutí celého výpisu ze soudního rejstříku, který není veřejně přístupnou evidencí, je nepřiměřené a neodpovídá základním principům ochrany osobních údajů.“** Naopak však připustila, že by soud po zvážení všech okolností poskytl některé informace o účastnících jím vedených řízení. **Odmítla však možnost, aby soud každému žadateli bez omezení poskytoval výpis ze soudního rejstříku, který by posléze byl zveřejněn způsobem umožňujícím dálkový přístup.**⁴

Úřad pro ochranu osobních údajů by proto uvítal nastavení jasných pravidel pro vyřizování obdobných žádostí o informace, aby byly zachovány principy a zákonné požadavky ochrany osobních údajů, k čemuž nabízel svoji další součinnost.

C - Závěrečné hodnocení

Jak je výše uvedeno, ministryně spravedlnosti navrhuje některá opatření k nápravě. Vítám úvahy o změně kancelářského řádu, která by měla vyřešit některé výkladové problémy § 244a kancelářského řádu. **Změna předmětného ustanovení je nezbytná zejména pro odstranění požadavku na uznávaný elektronický podpis nebo uznávanou elektrickou značku.**

Nesouhlasím však s ministerstvem v závěru, že předmětný § 244a kancelářského soudního řádu může být vykládán několika způsoby. Shledal jsem i nedostatečné metodické vedení soudů Ministerstvem spravedlnosti v oblasti ochrany osobních údajů ve vztahu k poskytování informací.

Opatření ministerstva proto nepovažuji za dostatečná. Vydávám své závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv, jehož součástí je návrh opatření k nápravě.

C.1 Výklad § 244a kancelářského řádu

Především si dovoluji zdůraznit, že, podle mého názoru, § 244a původně mířil na žádosti žadatele o výpis řízení, v nichž **sám vystupuje jako účastník řízení** (jak jsem vedl polemiku již ve své zprávě o šetření a jak shodně uvádí i Úřad pro ochranu osobních údajů). Ačkoliv jsem žádal ministerstvo o poskytnutí názoru na tento závěr, ministerstvo se k němu nikterak nevyjádřilo. Domnívám se, že toto užší zaměření uvedeného ustanovení vyplývá z poslední věty jeho odstavce 1: „Zástupce účastníka musí být pro tuto lustraci výslovně zmocněn nebo mít od účastníka udělenou procesní (generální) plnou moc evidovanou podle § 255a.“ Tento závěr však nic nemění na skutečnosti, že dané ustanovení může být (a praxe ukazuje, že i je) vykládáno jako obecný postup soudu při vyřizování žádosti o výpis věcí na osobu či osoby, tedy bez ohledu na osobu žadatele.

⁴ V souladu s § 5 odst. 3 zákona o svobodném přístupu k informacím.

Pro další hodnocení, zda žádost o informace, ve kterých řízeních je účastníkem určitá osoba, je žádostí podle zákona o svobodném přístupu k informacím, je však irelevantní, zda žadatel žádá informace o řízeních, v nichž sám vystupuje jako účastník řízení, či žádá o informace o řízeních, v nichž vystupuje třetí osoba. Toto rozlišení však bude mít vliv na způsob, jak povinný subjekt bude postupovat při vyřizování žádosti (viz dále).

Přestože nepopírám povinnost soudu posoudit projev vůle podle jeho obsahu, mám stále za to, že **žádost o vylustrování věcí vedených k osobě nebo na osobu u soudu dle § 244a kancelářského řádu nelze, podle mého názoru, hodnotit jinak než jako žádost podle zákona o svobodném přístupu k informacím**. Tento závěr mohu podložit následujícími argumenty.

C.1.1 Informace ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím

Především musím poznamenat, že žádost podle zákona o svobodném přístupu k informacím chápu jako žádost, jíž žadatel usiluje o **získání informací ve smyslu tohoto zákona**. Spojení „ve smyslu tohoto zákona“ vyjádřeného v § 14 odst. 2 tohoto zákona, je, podle mého názoru (navzdory názoru uvedenému v komentáři⁵), nutné vztahovat spíše ke slovu „informace“, nikoli „domáhá poskytnutí“.⁶ Domnívám se tedy, že **pokud žadatel žádá o informace, které má (může) získat podle tohoto zákona, jedná se o žádost o informace ve smyslu tohoto zákona**. Mám za to, že jedině tento výklad může naplnit cíle změny právní úpravy, ke které došlo zákonem č. 61/2006 Sb.,⁷ přijatým na základě směrnice Evropského parlamentu a rady 2003/98/ES, o opakovaném použití informací veřejného sektoru (zejména šlo o zajištění spravedlivých, průhledných a nediskriminačních podmínek poskytování těchto informací, nastavení jednotných podmínek poskytování informací, minimalizace ohrožení pravidel hospodářské soutěže při využívání informací mimo veřejnou správu, posazování principu průhlednosti atd.).⁸ Rozsah informací, pro který jednotlivé státy nastaví tento režim poskytování informací, směrnice neupravuje a nechává je na jednotlivých státech. Česká republika je nastavila v zákoně o svobodném přístupu k informacím následovně.

Informací pro účely zákona o svobodném přístupu k informacím se rozumí „jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakékoliv podobě, zaznamenaný

⁵ Komentářová literatura se přiklání k závěru, že uvedenou podmínku je nutné vztáhnout k pojmu poskytnutí a režim tohoto zákona vztáhnout jen takové žádosti, z níž „je nepochybně patrná vůle žadatele podřídit jejich vyřizování zákonu o svobodném přístupu k informacím“. (FUREK, Adam. Zákon o svobodném přístupu k informacím a související předpisy: komentář. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2012, 1031 s. ISBN 9788072018680. S. 555).

⁶ Při změně § 14 odst. 2 byla přijata připomínka tehdejšího veřejného ochránce práv, aby předmětné ustanovení obsahovalo sousloví „ve smyslu tohoto zákona“ namísto původního navrhovaného „dle tohoto zákona“, aby se tím předešlo rozdílným výkladům v praxi, zejména aby nebyl požadován doslovný odkaz na uvedený zákon v žádosti o informace.

⁷ Zákon č. 61/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění zákona č. 81/2005 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 61/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění zákona č. 81/2005 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního“.⁹ Odborná literatura zdůrazňuje, že je-li: „požadovaná informace vymezena jen předmětem, pak její vyhledání samozřejmě zahrnuje jak identifikaci záznamu, v němž je uvedena..., tak její zpracování odpovědi žadateli.“¹⁰ Rovněž upozorňuje, že pojem zaznamenat informace nelze vnímat formalisticky (tedy trvat na tom, že informace pro účely tohoto zákona by musela být zaznamenána na určitém záznamu či že záznam přesně odpovídá podloženému dotazu). „O zaznamenanou informaci se bude jednat i tehdy, jestliže požadovaný údaj vyplývá z činnosti povinného subjektu, tedy jestliže jej lze dovodit z jiných zaznamenaných informací. Lhostejno, zda přímo, či zprostředkovaně posouzením jiných souvisejících údajů.“¹¹

O informace ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím půjde v případě, pokud se **vztahují k jejich působnosti** (§ 2 odst. 1 zákona o svobodném přístupu k informacím). O informace podle tohoto zákona nepůjde pouze v případě informací, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví, a informací, jejichž poskytování upravuje zvláštní zákon komplexně, zejména vyřízení žádosti včetně náležitostí a způsobu podání žádosti, lhůt, opravných prostředků a způsobu poskytnutí informací (§ 2 odst. 3 předmětného zákona).¹²

Z uvedeného shrnutí vyplývá, že žádost o vylustrování věcí vedených k osobě nebo na osobu u soudu je žádost o informaci ve smyslu tohoto zákona. Výpis věcí vedených k osobě nebo na osobu splňuje zákonnou definici pro informaci, jak je definována zákonem o svobodném přístupu k informacím. „Vylustrování“ je, podle mého názoru, jen pojmenování postupu, jak soud tyto informace získá (v praxi za pomoci evidenčních pomůcek, které má soud k dispozici); nejde o speciální úkon soudu, který by mohl být zpoplatněn dle zákona o soudních poplatcích (viz dále).

Jelikož ministerstvo samo sdělilo, že žádost o poskytnutí věcí na osobu či k osobě považuje za žádost podle zákona o svobodném přístupu k informacím, nepovažuji za nutné svoji argumentaci dále rozvádět.

C.1.2 Úkon zpoplatněný položkou 28 zákona o soudních poplatcích

Z vyrozumění soudu i ministerstva vyplynulo, že poskytnutí výpisu soudních řízení, v nichž konkrétní osoba u daného soudu vystupuje jako účastník, by eventuálně mohlo být chápáno jako **úkon zpoplatněný položkou 28 zákona o soudních poplatcích**. Tomuto názoru si dovolím oponovat. Mám za to, že zákon o soudních poplatcích nemá sloužit k tomu, aby zakládal nové úkony soudu, resp. státní správy soudu. Naopak má pouze **zpoplatnit** úkony soudu (státní správy soudu), **jejichž právní základ vyplývá z jiného právního předpisu**. Položka 28 přílohy zákona o soudních poplatcích nazvaná „Za vystavení úředního vysvědčení

⁹ Ustanovení § 3 odst. 3 zákona o svobodném přístupu k informacím.

¹⁰ FUREK, Adam. Zákon o svobodném přístupu k informacím a související předpisy: komentář. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2012, 1031 s. ISBN 9788072018680. S. 167.

¹¹ FUREK, Adam. Zákon o svobodném přístupu k informacím a související předpisy: komentář. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2012, 1031 s. ISBN 9788072018680. S. 170.

¹² Touto zvláštní úpravou je např. zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Rovněž v případě, když by účastník řízení realizoval svoje právo nahlížet do soudního spisu, by soud postupoval dle občanského soudního řádu (viz dále).

o skutečnostech známých ze soudních spisů“ tak **musí mít podklad v jiném předpisu upravujícím postup soudu**, resp. státní správy soudu. V úvahu připadá občanský soudní řád¹³ (dnes i zákon o zvláštních řízeních soudních¹⁴), z hlediska státní správy soudů zákon o soudech a soudcích, zákon o svobodném přístupu k informacím, případně správní řád.¹⁵ Zákon o svobodném přístupu k informacím v tuto chvíli mohu ponechat stranou, jelikož úkony podle něj jsou vyloučeny ze zpoplatnění podle zákona o soudních poplatcích (viz zpráva o šetření).¹⁶ **V ostatních předpisech jsem však neshledal žádný vhodný postup, kterým by stěžovatel mohl získat požadovanou informaci** (tedy soupis věcí vedených u soudu, v nichž účastníkem je konkrétní třetí osoba) **a který by mohl být zpoplatněn předmětným poplatkem.**

C.1.3 Výpis jako jiný úkon soudu

Z vyjádření soudu je zřejmý i názor, že poskytnutí výpisu soudních řízení, v nichž konkrétní osoba u daného soudu vystupuje jako účastník, by mohlo být chápáno jako poskytnutí **součinnosti v trestních věcech**. Zde si dovoluji připomenout, že součinnost v trestních věcech je upravena v § 7 a 8 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o povinnost státních orgánů, právnických a fyzických osob bez zbytečného odkladu, a nestanoví-li zvláštní předpis jinak, i bez úplaty vyhovovat dožádáním **orgánů činných v trestním řízení při plnění jejich úkolů**. Tento zákon ani jiný právní předpis neukládá speciální povinnost státním orgánům (a tedy ani soudům) poskytovat součinnost soukromým osobám. I v takovém případě je nutné žádost posuzovat podle zvláštních právních úprav (nahlížení do spisu dle občanského soudního řádu, žádost o informace podle § 8a trestního řádu, žádost podle zákona o svobodném přístupu k informacím atd.).

C.1.4 Jazykový výklad

Podpůrný argument po posouzení žádosti o daný výpis jednání jako žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím je možné spatřovat v jazykovém výkladu kancelářského řádu. Jeho § 244a stanoví, že žádosti o vylustrování věcí vedených k osobě nebo na osobu u soudu se zapisují do rejstříku **Si**. Zároveň dle § 238 odst. 1 c) kancelářského řádu rejstřík **Si** slouží pro **evidování žádostí o poskytnutí informace** podle zákona o svobodném přístupu k informacím **včetně žádostí o vylustrování věcí vedených k osobě nebo na osobu u soudu**.¹⁷ Z uvedeného spojení (zejména ze slova „včetně“) jednoznačně vyplývá, že § 244a upravuje postup soudu v případě vyřizování jednoho typu žádostí o informace, a to vylustrováním věcí vedených k osobě nebo na osobu. Pro jiné výklady text § 244 této instrukce nedává prostor.

¹³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹⁵ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Na nemožnosti zpoplatnit poskytnutí informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím jsme se shodli i s ministerstvem.

¹⁷ A dále zapracování povinně zveřejňovaných informací na úřední desku soudu podle § 3a, včetně vypracování výroční zprávy podle § 18 zákona o svobodném přístupu k informacím.

C.1.5 Dílčí závěr

Poskytovat informace, v jakých soudních řízeních byla konkrétní osoba účastníkem, tak, podle mého názoru, je z povahy věci možné jen na základě zákona o svobodném přístupu k informacím. Jiné zákony takový úkon soudu neumožňují.

C.2 Ochrana osobních údajů

Při vyřizování žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím je dále nutné se vypořádat s ochranou osobních údajů (§ 8a tohoto zákona). Jak již bylo řečeno, ministerstvo posouzení, **jakým způsobem chránit osobní údaje** u daného typu žádosti o informaci podle zákona o svobodném přístupu k informacím – žádosti o lustraci věcí k osobě nebo na osobu, nechává na jednotlivých soudech bez toho, aby jim dalo jakýkoli návod (viz instrukce ministerstva ze dne 24. července 2009, čj. 13/2008-SOSV-SP).

Ustanovení § 8a zákona o svobodném přístupu k informacím stanoví, že informace, které jsou osobními údaji, povinný subjekt poskytne v souladu s právními předpisy upravujícími jejich ochranu. Úřad pro ochranu osobních údajů se mnou souhlasil, že soupis řízení, v nichž osoba známá žadateli vystupuje jako účastník, je **osobním údajem** ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů [§ 4 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů]. Jak upozornil Úřad pro ochranu osobních údajů, pro poskytnutí osobních údajů (tzn. jako formu jejich zpracování) je nezbytné mít **právní titul**. Dospěl k závěru, že v úvahu připadá buď případ, kdy dané informace již byly oprávněně zveřejněné, případně je to nezbytné pro ochranu práv správce nebo příjemce údajů či další dotčené osoby [§ 5 odst. 2 písm. d) či e) zákona o ochraně osobních údajů]. U obou právních titulů je zároveň nezbytné posuzovat míru zásahu do ochrany osobních údajů.¹⁸ Doplňuji, že výjimkou by byla situace, pokud by soud měl **souhlas subjektu osobních údajů** (§ 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů).

Při posuzování, zda povinný subjekt poskytne žádané informace s ohledem na ochranu osobních údajů, bude hrát roli, kdo o informaci žádá (zda účastník řízení - žádá o výpis jednání, ve kterých je účastníkem řízení, či třetí osoba – žádá o soupis, v němž figuruje jako účastník jiná fyzická osoba). **Pokud bude osoba žádat o výpis věcí, v nichž sama vystupuje/vystupovala jako účastník, a soud bude mít za prokázané, že jde skutečně o tuto osobu, ochrana osobních údajů z logiky věci nepřipadá v úvahu, resp. je nadbytečná, pokud jde o osobní údaje žadatele.**¹⁹ Rovněž u osobních údajů dalších účastníků řízení je jejich ochrana zbytečná, jelikož žadateli-účastníkovi jsou tyto údaje známy právě z jeho účastenství v řízení.

V druhém případě, tedy kdy žadatel žádá o výpis řízení, v nichž figuruje jako účastník jiná osoba, je však nutné ochranu osobních údajů zohlednit, neboť je evidentní, že zde proti sobě stojí dvě základní práva. Ačkoliv převládá názor, že „právo na informace jako právo politické může **pouze v ojedinělých případech**

¹⁸ U důvodu zmíněného v písmenu d) nesmí být dotčeno právo na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů, u právního titulu v bodě e) zpracování nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života (§ 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů).

¹⁹ Jeho žádost o tyto informace je nutné chápat jako jeho souhlas se zpracováním těchto údajů (§ 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů).

existence významného společenského zájmu dominovat a převážit právo osobnostní“,²⁰ soudní judikatura ukazuje i případy, kdy právo na informace převážilo (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 15. listopadu 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. října 2014, čj. 8 As 55/2012-62).

V případech, jako byl případ stěžovatele, tedy žádosti o výpis věcí na jinou osobu odlišnou od žadatele, by mohl být naplněn právní titul § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů – tedy nezbytnost pro ochranu práv správce, příjemce či jiné dotčené osoby. Jeho naplnění by však povinný subjekt (soud) byl schopen posoudit teprve po **provedení testu proporcionality**,²¹ zda veřejný zájem na zveřejnění těchto informací převáží nad osobním zájmem dotčené osoby na ochraně jejích osobních údajů. **Jinými slovy, zda poskytnutí těchto údajů (zájem na jejich získání) z hlediska práva i společnosti má vyšší hodnotu než ochrana osobních údajů.**²²

Pokud povinný subjekt po provedení testu proporcionality dospěje k závěru o převaze ochrany osobních údajů v konkrétním případě, je to důvod pro (částečné) odmítnutí žádosti o informace (§ 15 zákona o svobodném přístupu k informacím).

C.3 Srovnání s nahlížením do spisu

Pro nezbytnost provedení testu proporcionality vypovídá i srovnání s právní úpravou nahlížení do spisu. Získat informaci z **konkrétního spisu** lze na základě právní úpravy **nahlížení do spisu**. Ustanovení § 44 občanského soudního řádu umožňuje účastníkovi nahlédnout do soudního spisu, pořídit si výpis či opis listin. Jiná osoba než účastník může nahlédnout do spisu (pořídit si výpis, opis), **pokud prokáže právní zájem nebo vážný důvod**. Nahlížení do spisu státní správy soudu je pak upraveno správním řádem, kde úprava je obdobná²³ (jako další možnost

²⁰ Srov. KOSTRUHOVÁ, Marie. Analýza účinnosti zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, z hlediska rozsahu uplatňované veřejné kontroly činnosti orgánů státu, kraje, obce a jimi zřízených či jinak ovládaných právnických osob a dalších povinných subjektů. Veřejná správa. 2007, č. 18.

²¹ Blíže viz citované nálezy Ústavního soudu.

²² KUČEROVÁ, Alena. Zákon o ochraně osobních údajů: komentář. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2012, xvii, 516 s. ISBN 9788071792260.

²³ Ustanovení § 38 správního řádu:

„Nahlížení do spisu:

(1) Účastníci a jejich zástupci mají právo nahlížet do spisu, a to i v případě, že je rozhodnutí ve věci již v právní moci (§ 73). Nemá-li účastník zastoupen, může spolu s účastníkem nahlížet do spisu i jeho podpůrce.

(2) Jiným osobám správní orgán umožní nahlédnout do spisu, prokáží-li právní zájem nebo jiný vážný důvod a nebude-li tím porušeno právo některého z účastníků, popřípadě dalších dotčených osob anebo veřejný zájem.

(3) Nevidomým osobám bude obsah spisu přečten. Na požádání správní orgán nevidomé osobě umožní pořízení zvukového záznamu. Správní orgán nevidomé osobě rovněž umožní, aby do spisu nahlížel její průvodce.

(4) S právem nahlížet do spisu je spojeno právo činit si výpisy a právo na to, aby správní orgán pořídil kopie spisu nebo jeho části.

(5) Odepřel-li správní orgán osobě nahlížet do spisu nebo jeho části, vydá o tom usnesení, které se oznamuje pouze této osobě.

(6) Z nahlížení do spisu jsou vyloučeny jeho části, které obsahují utajované informace nebo skutečnosti, na něž se vztahuje zákonem uložená nebo uznaná povinnost mlčenlivosti; to neplatí o částech spisu, jimiž byl nebo bude prováděn důkaz, do takových částí spisu však může nahlížet pouze účastník řízení nebo jeho zástupce za předpokladu, že jsou předem seznámeni s následky porušení povinnosti mlčenlivosti o těchto skutečnostech a že o poučení je sepsán protokol, který podepíší. Ustanovení odstavce 4 se nepoužije.“

pro nahlížení do spisu třetí osobou je situace, kdy by nebylo porušeno právo některého z účastníků, popřípadě dalších dotčených osob anebo veřejný zájem).

Je tedy patrné, že právní praxe **rozlišuje mezi žádostí o nahlížení do konkrétního spisu a žádostí o vylustrování věcí k osobě nebo na osobu**. Zatímco pokud osoba vyžaduje výpis z konkrétního spisu, jedná se o postup dle § 44 občanského soudního řádu (pokud nepůjde o účastníka řízení, musí prokazovat právní zájem nebo vážné důvody), žádost bude vyřizovat předseda daného senátu v rámci rozhodovací činnosti.²⁴ Pokud by táž osoba chtěla **výpis z činnosti soudů o konkrétní osobě**, bude postupovat dle zákona o svobodném přístupu k informacím a žádost bude vyřizovat státní správa soudů. Odlišný je i režim zpoplatnění – v prvním případě by došlo ke zpoplatnění ve smyslu zákona o soudních poplatcích, v druhém případě dle zákona o svobodném přístupu k informacím.

Současný výklad okresního soudu by v praxi znamenal, že pokud v situaci, kdy třetí osoba požádá o vylustrování věci o osobě či na osobu, budou jí ty tyto informace poskytnuty bez dalšího,²⁵ zatímco pokud by žádala o nahlédnutí do spisu, musela by prokazovat právní zájem či vážný důvod. Tento závěr je, podle mého názoru, nepřijatelný a není pro takový rozdílný postup legitimní důvod.²⁶

C.4 Shrnutí

Nadále mám za to, že § 244a kancelářského řádu upravuje postup státní správy soudů při vyřizování jednoho typu žádosti o informaci podle zákona o svobodném přístupu k informacím, tedy vylustrování věcí o osobě nebo na osobu. Uvedený § 244a kancelářského řádu neposkytuje možnost jiného výkladu. Není tedy možné postup soudu v souladu s tímto ustanovením zpoplatnit dle položky 28 sazebníku zákona o soudních poplatcích.

Zda o informace žádá účastník jednotlivých řízení (tedy žádá o výpis řízení, v nichž sám vystupuje jako účastník), či osoba odlišná od účastníků řízení, je irelevantní pro posouzení, zda jde o žádost o informace ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím.

Je nepřipustné, aby třetí osobě soud poskytl **bez dalšího** informace o tom, v kterých řízeních vystupuje konkrétní fyzická osoba jako účastník řízení, ledaže by tato osoba soudu dala s poskytnutím takových informací souhlas. Soud je oprávněn poskytnout žadateli informaci, ve kterých řízeních vedených u daného soudu (§ 244a kancelářského řádu ve spojení se zákonem o svobodném přístupu k informacím) vystupuje třetí osoba jako účastník pouze na základě právního titulu uvedeného v § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů a po provedení testu proporcionality.

²⁴ Pokud by šlo o spis ze státní správy soudů, postupovalo by se podle správního řádu.

²⁵ Pouze za podmínky uhrazení soudního poplatku.

²⁶ Ten, podle mého názoru, není ani v rozdílných rozsazích informací, které žadatel může získat nahlédnutím do spisu a na základě žádosti o výpis věcí k osobě nebo na osobu.

D - Opatření k nápravě

Souhlasím s návrhem ministerstva na změnu § 244a kancelářského řádu, a to vypuštěním požadavku na uznávaný elektronický podpis nebo uznávanou elektrickou značku. Změnu ve zdůraznění, že jde o žádost podle zákona o svobodném přístupu k informacím, nepovažuji za nutnou (viz výše), avšak nebráním se jí.

Jelikož metodické vedení soudů, resp. státní správy soudů, ze strany ministerstva je v otázce ochrany osobních údajů v souvislosti s poskytováním informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím nedostatečné, současně ministerstvu navrhuji, aby:

[1] připravilo návrh metodiky pro soudy ohledně vztahu poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím a ochrany osobních údajů (včetně instrukce k provedení testu proporcionality),

[2] soudy metodicky vedlo k tomu, aby žádosti o vylustrování věcí k osobě nebo na osobu zpoplatnily pouze v souladu se zákonem o svobodném přístupu k informacím, nikoliv dle položky 28 sazebníku přílohy zákona o soudních poplatcích či jiných jeho položek.

Státní správě Okresního soudu v Uherském Hradišti v souladu s výše uvedenými doporučeními ministerstvu navrhuji,

[3] aby žádost o vylustrování věcí k osobě nebo na osobu nezpoptatňovalo poplatkem dle položky 28 sazebníku přílohy zákona o soudních poplatcích.

Závěrečné stanovisko zasílám ministrovi spravedlnosti a předsedkyni Okresního soudu v Uherském Hradišti a žádám, aby mi v souladu se zákonem o veřejném ochránci práv sdělili, zda provedli navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli a jeho anonymizovanou verzi i Úřadu pro ochranu osobních údajů.

Pokud Ministerstvo spravedlnosti či Okresní soud v Uherském Hradišti nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv mohu vyrozumět ministerstvo (v případě postupu soudu) či vládu (v případě postupu ministerstva), případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jejich jménem.

JUDr. Stanislav K ř e č e k v. r.
zástupce veřejné ochránkyně práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)